

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

O-vár. Vizi-utca. 231. szám, első emeletben

Megjelen a lap hetenként négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csőtörtökön és Szombaton.
 Ara évnegyedre 3 ft o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért elsőször 7 kr., másodsor 6 kr., harmad-
 szor 5 kr. o. é. minden hirdetés után 30 kr. bétveződi. Elkészítés e hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

N.-Szében, április 4. 1861.

Δ Meghozta a telegraf a hírt, hogy Erdély törvénykezési reorganisatioja a politikaival egyszerre fog történni. Hírlapunk április 2-diki száma örömmel közlé ezt.

Én ebben, az unió nélkül semmi örömet nem látok.

Ifjuságom első évei óta az ítélő bírói széket ültem, megöszültem e pályán; de confusióról, olyanról, mint a mi ebből az unió nélkül leend, soha eszmém sem vala.

Azon szerencsétlen elvből kifolyólag, mikép az unió eldobatott, kétöt tehet a kormány: vagy betölti az ítélő bírói felsőbb hivatalokat hazafiakból, és a megyei ítélőszékeket s bírakat megválasztatja, de egyszermind azt rendeli, hogy ezek tartsák meg az osztrák polgári törvénykönyvet, s pörrendtartást, míg egy erdélyi országgyűlés codexet nem készít, — vagy pedig rehabilitálja Erdély régi törvényeit és perfolymait.

Mindkettő lehetetlen. Hogyan hiheti bárki, hogy alkotmányos érzelmű bírának ítéljenek oly osztrák törvények szerint, melyekről hazánk törvényei, jelesen az 1791-diki 8-dik törvényezikk rendel, hogy mint nem a törvényhozó hatalom által behozattak, egy törvényszék által se fogadtassanak el.

Hogyan hiheti bárki, hogy folyhasson tovább is alkotmányos élet mellett az igazságnak azon paradiája, mely azon ürügy alatt, hogy az ősiség el van törölve, kiterjeszkedett minden örökösödési törvényeink felforgatására; összetörte a székely örökösödést, hol az ősiség azon teljességében, hogy a jószág az azt hitbizományilag bíró családnak magasztadván az adományozó koronára szálljon vissza, addig pedig azon család tulajdonának tekintessék, sohasem volt meg, és a székely fiu-leánysággal éppen egy más család fiu-jószágává lett; összetörte a szászok és ősiszokásilag magukat ahoz alkalmazó magyar városok örökösödési törvényeit, melyeknél ősiség semmi tekintetben nem volt; összetörte megyeinkben a magyar ősi institutiokból származó ágazatok alapjani örökösödést, a fekvő vagyont egy piaci áruportékává aljasította, mely szerint az apa, ki egy darab jószágát ezen törvények uralma alatt fiának sajátilag einantwortoltatni elég esztelen volt, megérhette azt, hogy ha előbb fia, azután unokái, később menyé is magatalanul elhaltak, ezen menyének az ily apára nézve teljesen idegen oldalos rokoni még az ő életében bitorolhassák el saját gyermeke s maradéka számára adott ajándékát, becsempészte magát az ősiség fön nem tarthatásának ürügye alatt a családok szentélyébe, igyekezett feldolni a sajátán mindazon fogalmait, melyekhez oly piétással ragaszkodtunk, elvette az utódoknak jogait sajátukhoz egy tollvonással, s adta másoknak.

Szerencsénkre a szokás erősebb volt a reánk erőszakolt törvényeknél. A mennyiben tudomásom lehetett az ily szinü eseményekről, e kilencz év alatt, mióta az osztrák polgári törvénykönyv behozatott, kevés örökösödés folyt le úgy, hogy az ősi hazait megtörte volna. Többire vagyonsabb családaink, sőt maguk felszabadult urbéreseink is tartották magokat ősi institutióinkhoz.

Kimondom nyiltan, hogy átlátásom szerint az osztrák törvényekben nincs kelleleg megoldva azon elv, hogy „szent a tulajdon.”

Ha valaki tegnap jószágomban pár lovat ellopna, eladta az orgazdának, s ezen vásárról egy falusbíróval vásárezédulát iratott, és én ma a piacon megtanulván, cselédím segítségével szállásomra lovaimat bevitettem: nemcsak vissza fogják azokat adni az orgazdának, s engem utasítanak, hogy a semmivel nem bíró tolvajon keressem lovaim értékét, hanem alig fogok tanálni oly prokátort, ki engem megmenten attól, hogy öffentliche Gewaltthätigkeit címén fogságra ne vigyenek.

Behozták az osztrák váltótörvényt, és annak az igazság, emberiség és polgári szabadság minden fogalmaival ellenkező azon rendeletét, mely szerint

azon adóst, ki elég szerencsétlen volt egy váltót aláírni, és a pénzzel Erdélyben bármilyen vagyon mellett is rögtön készpénzhez nem juthatott, nem büne, nem az államra nézve veszélyes volta, nem a büntető ítélőbíró, hanem a magát a vagyonból kielégíteni nem akaró váltóhitelező szabadságától bármikor megfoszthatta, és családját oly állapotra juttatta, hogy a nő, a leány, erkölcsét feláldozta, csak hogy az apát a tömlöczből kiszabadíthassa. Azt mondták, a kemény váltótörvényvel lesz hitel és olcsó kölcsön Erdélyben, alkalmazzák a német tartományok kemény törvényeit, hol oly sok hitelintézetek állanak az olcsó kölcsönözésre, a nyugot-európai pénzügyektől elszigetelt Erdélyre, és ellene állottak egy erdélyi hitelintézet fölállításának. Az eredmény nem a hitel, nem a kamat alacsonyítása, hanem az usztrák kemény törvényeit, a váltó-hosszabbítás családosknak egy oly fertője vala, melyben igazság szerint talán minden második hitelezőt, ki adósát bezárattja, ennek fogságába kellett volna becserezéni.

Mit mondjak az eljárásról? az örökös folyamodásokról, melyek miatt a legigazságosabb ügy évekig huzoztatott: a számtalanul kért és ügyes ügyvédnek mindenkor megadott időhaladékokról; a pertárgyalás rendeni stereotip Wiedersprochenekről, melyek szerint például, ha azon állításomnak, hogy én én vagyok, tetszett az ellen-ügyvédnek ellent mondani, s ha be nem bizonyítottam, hogy én sem ő se más nem vagyok, peremnek el kellett veszni; a végrehajtásokról, melyekben például közelebből is a hivatalos szebeni hírlap szerint egy 1700 forintos adósságért egy egész uradalom kastélyostól együtt határozottat árverezendőnek; a mely uton nem a kövételének hason értékű vagyon rész eladásából kielégíttetése, hanem az ezlözötöt, hogy pár pénzükepez a szegény Erdélyben összebeszélvén, az árverésen a legszebb jószágtól egy guny-ár odadobásával foszsa meg a tulajdonost stb.

Ezen osztrák igazságszolgáltatási eljárással még eddig sem fölperes sem alperes nem nyert, hanem nyertek az ügyvédek. Egy Fogaras vidéki szegény román ellen per indított volt 140 forintért, ügyvédhez folyamodott, és ez megígérte, hogy megmenti, de úgy, hogy fizessen előre 42 forintot. Lefizette ő, a per lejárt, és elveszett. Elfoglalták házát, minden vagyonát; ügyvéde pedig az előre megkapott 42 forinton felül még 244 forintot követelt rajta a sikertelen védelemért, ő ajánlotta két siket néma gyermekét, mert egyebe nincs. — Egy fejérmegyei israelita haszonbérbe vette a birtokosságnak korezmját, az emberek megadósodtak ital árában 400 forinttal, ügyvédhez folyamodott, ez tőle stemplire 90 forintot vett föl előre, a 400 forintot bepörölte, megnyerte, föl is hajtotta, és nemcsak egy krajczárt se adott át az israelitának, hanem mindezekon felül még 100 forintot követel ügyvédi illetőségében.

Hogyan hiheti bárki, hogy törvényszékeink ily törvények szerint fognak eljárni, itélni és megtartani mindazokat egészen az ügyvédi czéhrendszerig?!

De vegyük fontolóra a másik esetet: a kormány azt határozta, hogy megszűnven az osztrák törvények, itélő bírának tartsák magokat az erdélyi törvényekhez.

Mi lesz ebből? ismét egy oly confusio, melyből nem tudom, hogyan fognak kibontakozni. Szabad legyen néhány példát említeni.

A magyarhoni 1847-iki 15-dik törvényezikkel az ősiség elvileg el van törölve, Erdély 1848-ban egyesült Magyarországgal, s ezáltal ezen törvénynek ereje Erdélyre is kiterjedett. A közvélemény az ősiséget törvény szerint nem létezőnek tartotta addig is, míg az osztrák törvény behozatalával róla különös rendelmények nem adtak ki. Ha most az unió a kormány által felbontatván, Erdély törvényei rehabilitáltak, Erdélynek külön törvénye az ősiség eltörléséről nincs, tehát törvényszékeink ismét megkezdik feltörni azon örökös vásárokat, melyek cum praedjudicio aviticitatis köttetnek, legalább azon köz idő alatt, melyben csak is azon törvények lesznek irányadók?

Magyarországnak váltótörvénye van, az uniónál fogva érvényes Erdélyre is. Erdélynek váltótörvénye

nincs. Mi lesz azon váltókkal, melyek az erdélyi törvények alatt fognak kibocsátatni? de melyik törvényszék, és minő eljárás szerint fog itélni azon váltók felett is, melyek eddig keletkeztek, de a per ezután tétetik folyamatba, miután az erdélyi törvények sem váltói eljárást, sem váltótörvényszékeket nem ismernek?

Erdély törvényei szerint bármilyen tartozásért sem lehetett az adós vagyonát árverezni, hanem lefoglaltatott, és mint törvényes zálog adatott át a követelőnek. Ezt fogjuk-e ezután tenni?

Lássuk egy kis vázolatban a bírósági compe-tentiát és eljárást. Az erdélyi törvények szerint voltak perek, melyek a kormányzóknál, mások melyek a királyi táblán, ismét mások, melyek a derék székeken, megint olyak, melyek a megyei alszékeken, szász földön a székbiro előtt, városokban a tanácsnál stb. kezdettek meg. Fölhívás utján némely helyekről egyenesen a kormányzóknak, másoktól a királyi táblára, szászföldön a tanácshoz, universitáshoz s így tovább jutottak. De voltak olyanok is, melyek egyes bíróságok elibe tartoztak, például az első és második izi osztályok ítélőmester vagy alispán, a tiszta adósságok alispán és főispán elibe stb. Törvény a szóbeli eljárásról nem volt. — Így fognak-e mindezek folyini ezután s lesznek-e az eljárásban mint 1848 előtt, dilatio kérések, exceptio, ezeknek a főtörvényszékhez 60 napi, az udvarhoz három hónapi, tizenöt napi recursusai, ügyvédi meghívások, mandatumok, transmissio stb.

Mi lesz a mezei rendőrséggel, melyről Erdélyben törvény nincs?

A magyarhoni országbírói értekezlet munkálata a fölség helybehagyását megnyerte, helyreállította a törvényszékeket, és a honi törvények alapján dolgozta ki az eljárást. Magyarországnak vannak az újabb törvények által kiszabott szóbeli summás, osztályosok közötti, váltói, és csödi eljárásai, ezek alapján tette föl az országbírói értekezlet az eljárást. Ha egy értekezlet hivatik ösze Erdélyben, de elvül tűzetik ki az uniónak nem léte, minő eljárást veend ez alapul erdélyi törvényeinkből? a közelebbi korban két ilyenre fog tanálni: az 1846-iki 13-ik törvényezikben a tagosítási eljárásra, és az 1791-ki 136-ik ideiglenes törvényezikben a tiszta adóssági perfolym. Hogy a tagosítási eljárás más perekre nem alkalmazható, azt mindenki átlátja. Talán a tiszta adóssági eljárást veendi alapul, s alkalmazandja a többi perekre, mely szerint legelőbb is végrehajtáson kezdődjenek itélet nélkül, és miután az alperes a végrehajtásnak erőszakkal ellentállott, itélje meg a kereset a főispán, falyamodás mellett a királyi főtörvényszék, és udvari cancellária?

Imé így állunk mi az unió nélkül, egy felszeg igazgatás megyei gyűlésekkel, és megyei tisztviselőkkel, örökösön küzdve a bécsi miniszterek alkotmányellenes rendeleteivel hatás és eredmény nélkül; egy megoldhatlan zavar a magánjog és igazságszolgáltatás mezején; egy alkotmány ellenes financia, kivette a közjövödelmek a bécsi miniszterium, ellenneve a törvényhatóságok, és felhajtva a katonai kormány által.

Iveket lehetne irni e zavarról, de sietünk bevégezni e fontos tárgyat, mert előttünk a közgyűlések, melyek bizonyosan megfogják kezdeni a megyei igazságszolgáltatás rendezését.

Egyetlen mód a zavar megelőzésére: az uniónak a kormány által minél sietőbb elismerése.

De ha ezt most sem lehetne megnyerni: rendezzék közgyűléseink az igazságszolgáltatást úgy, mintha unió lenne. A főispánok siessenek meghozatni rögtön az országbírói értekezletnek a fölség által jóváhagyott munkálatait, a megyék pedig léptessék azt életbe azon kis változtatással, a melyet a magyar, székely, szászföldi és a városoknál divatozó örökösödési rendnek különbsége igényel. Támaszkodjanak e tekintetben, miután még most az unió el van dobva, a netalán más értelemben nyilatkozó kormánnyal szembe a hármaskönyv 3-dik részében 2-dik czimében olvasható törvényre: „Sic etiam in diversis comitatibus diversas constitutiones — super terminorum ac processuum observationibus, ut scilicet

et hic breviori et ibi longiori processu causa in sede judiciaria comitatus coram comite parochiali mota terminetur, — facere et stabilire possunt.

Hazánknek a kormány élén álló nagyjaihoz pedig csak azon kérésünk van: fontolják meg, hogy nincs Erdély közügyeinek oly ága, melyre nézve az unió életkérdés ne lenne. Caveant consules, ne quid respublica detrimenti capiat.

Adcmány a Kolozsvártt alapítandó Széchenyi-dramajutalomra. S. Szt. Ivánról Szentiványi Györgyné szül. Tompa Julia unió, egy 100 forintos urbéri kötelezvényt küldött hozzánk a címzett célra, a kötelezvény kamatszelvei 1861 július 1-én napján kezdve lejárandók. Egész eddig bejelentett összeg részint pénz, s államkötelezvények, részint ajánlatokban **2,421 frt 9 kr és tíz darab arany.**

Főispáni értekezlet. A mint múlt számunkban röviden említettük, e hó 8-kán gr. Mikó Imre kormányzati elnök önmaga összehívta a főtiszteket értekezletre a megyék újra szervezésének kérdéseiben, következő beszédet intézett hozzájuk: Méltóságos főispán és helyettes főkirálybíró urak! Mindenekelőtt fogadják méltóságok köszönetemet, hogy hazánk közjára érdekében tett fölkérésre megjelentökkel felelni sziveskedtek.

Azért kívántam méltóságokat e rövid előleges értekezletre meghívni, hogy a gondjaink s gondjainkra bízott törvényhatóságok küszöbön álló rendezését illető fontos kérdésekben a vezetésre bízott kormányzati és méltóságok között nézetegység eszközöltetvén, a cél: a törvénynek föltétlen teljesedése s ezáltal a haza közjóléte és megnyugvása biztosabban előrdődjék.

Ez korántsem azt tesz, hogy én és méltóságok, azért, mivel közigazgatási tisztviselők vagyunk, tehát a nemzet közohajtásától — mi a törvények teljesedésében, a magyar korona országainak s érsételesen egységében áll — más ohajtásunk, a nemzetétől eltérő célunk s a cél elérésére nem törvényadta külön eszközeink lennének. Ellenkezőleg ez egyfölel bizottsága annak, hogy a beállandó kormány, a viszonyok kénytelensége miatt nem levén egészen a nemzeti akarat alkotmányos kifejezésének következménye s az átmeneti állapot természeténél fogva nem állhatván most mindjárt kezdetben teljesen az alkotmány terére: tisztelettel van a közvélemény iránt s azért kíván nyitni a bármely oldalról nyilvánuló hazafiai jóakarát, észlel és a gyakorlati életben szerzett tapasztalatok érvényesítésére.

Méltóságok mindnyájan — kormányi tisztviselők bár, de a hazafiai, a népek jogainak, a haza alkotmányának őrei, kiknek nemzetünkkel azonos, eszközeink a törvények; de tisztában kellünk magunkkal aziránt: minő kérdésben, hová, meddig mehetünk? tudni kell mindenünknek: hasonló körülmények közt, társa, a szomszéd megyében mit tesz? Hogy ehhez képest a főtiszték egységes magatartása, a megyei rendezés egységét idézővén elő, ezáltal a közigazgatásnak is egyformasága, gyorsasága és biztos sikere eszközöltessék.

Méltóságok mindnyájan ismerik törvényhatóságaik hangulatát s közvéleményét, ismerik az 1848-ki alaptörvények értelmében az erdélyi törvényhatóságokban tett azon változtatásokat, melyek a két ország megyei intézményének egysége tekintetéből tételvén — ha szintén rövid idő alatt is — fennállottak s a hazafiak rokonszenvét megnyerték, — de másfelől ismerni fogják méltóságok azon nagy politikai változást, melyen hazánk a lefolyt gyászos tizenkét év alatt átment. Tudják hazánk különböző ajku népeinek a polgári szabadság élvezetében való törvényes jogrészességét, melynek tiszteletbentartását maga a tény, az 1848-ki törvények és a manál messzebbre látó politikai osztály egyiránt követelik; mihez képest ez kétszeres felelősséget tesz mindazok vállaira, a kiket helyzetük a közigazgatás élére állított. Én hiszem, hogy a mily erős Méltóságokban hazánk történeti joga s törvényes változást nem szenvedett ősi intézményei megvédésére való elhatározása: éppen oly nagy a politikai bölcsesség, törvényisztelet és igazságérzet, melynél fogva a megváltozott idők és közvélemény sürgető tanácsait figyelembe veszik, s a vezetésre bízott törvényhatóság rendezését, az ottani értelmiségét kezelt fogva, egy eszközök, hogy a népek, osztályok, vallások és egyének méltányos és törvényes kívánatai teljesüljenek. Remélem, hogy ebben ez értekezlet is segítségül lesz, eltalálván azon közeputat, melyen a kiadott felsőbb utasítás a haza kívánataival kiegyeztetvén, a rendezés és új közigazgatás folyamatba indítása úgy ejtethetik meg, hogy a szabad megyei élet megújulása, megújulása legyen egyszersmind a hazafiai jólétének és törvényes szabadságának is, hogy ez kézzel foghatólag mutassa föl azon jótékony különbséget, mely a népek alkotmányos és alkotmányon kívüli kormányzásában van.

Országgyűlés. 1861. ápril. 6-án déli 12 óra tájban nyitott meg az országgyűlés Budán a királyi várpalotában.

Korán reggel hullámzott a néptömeg a pesti Lloyd-épülettel a hidon át föl a palotát, részint állva s sorfalat képezve, részint az ünnepély színhelyéhez sietve.

11 óra tájban érkezett meg az országgyűlést megnyitására ő felsége által meghatalmazott királyi biztos, gróf Apponyi György országbíró, ki is összekás szerint mint a király személyesítője az egyház előtt fogadtatott a várlelkész által s vezetett be a fényes öltözött urakkal már akkor telve volt kápolnába.

A Veni sanctet ő eminentiája, a hercegprímás elnökkel átmek a nagyszállal jelen volt egyházi s világi főrendek, képviselők, tekintélyes közönség, bel- s külföldi sajtó számos képviselői s díszes hölgykoszoru a királyi palota izléstéljes pompaterembe, hol megérkezvén az ország-

bíró, néhány bevezető szó után fölolvasta a tárnok ifj. Majláth György ő excaja ő felsége legkegyelmesebb leiratát, melyben gr. Apponyi György országbíró ő excellját az országgyűlést megnyitására biztosul nevezi ki.

Ezután fölolvasta a királyi biztos az országgyűlést megnyitó beszédét, (mint alább olvasható), mely a nagy alkalomhoz illő ünnepélyes hangulatban, helyenkint tetszés jeleivel hallgattatott.

Az ünnepély befejezése után a díszfogatok s bérkocsik hosszu sora visszaindult Pestre; hol is — egy óra már elmulván — a Lloyd teremében azonnal megnyitottat a főrendek ülése, melynek előleges folyamáról alább tudósítjuk t. olvasóinkat.

Az országbírónak az országgyűlést megnyitó beszéde: Felséges urunk beváltva múlt évi mindszent-hó 20-kán adott királyi szavát, az egybegyűlt törvényhozó testnek bizalomteljes üdvözlét jelenti ki általam. Teszi azt azon meggyőződésben és erős hitben, hogy nincsen előlelet, nincsen félreértés és nincsen akadály, melyet őszinteség, férfias és kölcsönös jóakarát legyőzni képes ne volna.

Midőn felséges urunk a komoly idők szülte súlyos gondjai között, reményeit az országgyűlésének megtartásába helyezte, midőn e hiv és lovagias nemzet Rendei és képviselőinek közreműködésével várta atyai szívét sújtó aggályainak megszüntetését, a bonyolult viszonyoknak kiegyenlítését és a létező nehézségek szerencsés megoldását: akkor a nemzetnek alkotmányos értekezlet és hazafiai lelkiéletének legélénkebb kívánatával találkozott; de találkozni fog szintén azon nemes indulatával is, mely a nemzetet jellemzi, mely annak történeti sajátja.

Mélyen érzi felséges urunk, hogy a lefolyt viszontagságos idők emlékei, ha szeretett Magyarországon aggasztják a kedélyeket, egyszersmind ő felsége atyai keblén is fájdalmas sebeket ejtettek és tudja, hogy egyedül kölcsönös jogtisztélet és viszonyos érdek-méltánylat létesíthetik az egyetértést, bizodalmat, őszinte békülést, és hogy csak ezek hozhatják meg ama fájdalokra az enyhületet és estehtik le egyszersmind alapját a jobb és megnyugtatóbb jövőnek.

Felséges urunk összehívta a törvényhozó testet, a hogy vele az ország alkotmányos állapotainak visszaállítása, biztosítása, a viszonyok igényeire leendő idomítása, a tapasztalás tanúságaihoz mért tökéletesítése iránt tanácskozhassék, — tette ezt különösen azért, hogy ezen ország első nagy királyának szent koronájával ősi szertartások szerint magát felavattassa — miután Felséges nagybátyja ő cs. k. Apostoli Felsége V. Ferdinándnak a trónról történt lelépte és fenséges édes atyjának cs. k. főhercege Ferencz Károlynak az uralkodáshoz jogáról való lemondásával az összes birodalom és így Magyarország és az ahhoz kapcsolt részek fölötti uralkodás felséges urunkra szállott, mely eseményekről szóló okmány az ország Rendei és képviselőivel együtal közöltetik, és hogy ezt megelőzőleg kir, hitlevele kiadásával, Isten és világ előtt mondanó esküfogaaddal, szeretett Magyarországa és a hozzá kapcsolt részeknek királyi kötelme hű teljesítését, magának pedig magyar nemzet hű ragaszkodását minden időkre biztosítsa.

Ezen legmagasabb szándékotól áthatva levén felséges urunk, annál később a nemzet jogszert igényeinek eleget tenni, mert hinni akarja azt, hogy éppen azon elveknél fogva, melyek az ország alkotmányos intézményei iránti ragaszkodását a kegyelet legmagasabb fokára emelik, a nemzet ép úgy tudandja a fejedelmi jogoknak és tekintélynek épességét és sérthetlenségét, az állam fennmaradásának és jólétének eme nélkülözhetlen feltételeit szentül fentartani, valamint ennek irányában az őseitől öröklött hűségnek a birodalom egyes részei között fennálló százados kötelék irányába pedig az őszinte méltánylatnak kétségtelen jeleit adni.

Felséges urunk abban látja legszentebb fejedelmi feladatát, hogy uralkodói jogainak biztosítása mellett, országaira és népeire egyaránt áraszsza ki a mindnyájukra kiterjesztett alkotmányos életnek áldásos eredményeit, és hogy ezen viszonyban találják fel mindnyájan nemesek saját létüknek biztosítékát, hanem az egész állam boldogabb jövődjének kezességét és eszközét ebben őrzik és ápolják.

Felséges urunk a birodalom összegtét képező országok között, az azon százados kapcsolat fenntartása és szilárdítása céljából, mely az uralkodó ház közösségén alapulva és a pragmatica sanctio által biztosítva, egy a külviszélyek elhárítása, mint a jótékony befejlődés előmozdítása legbiztosabb eszközének bizonyult, és a melynek kölcsönös egyetértés alapjain fenntartását egy a legmagasb uralkodó ház, mint az annak uralma alatt élő népek összességének érdekei követelik: múlt év mindszent-hó 20-án kibocsátott diplomájában kijellette ugyan azon elveket, melyek a pragmatica sanctio céljainak ezen biztosításához, az annak megalapítása óta megváltozott viszonyokra tekintve, mind Magyarországon, mind birodalma egyéb részeiben vezethetnek; azonban érzi felséges urunk, hogy ezen viszonyok végeleges alkotmányos rendezése azon mértékben ígér üdvös sikert, a melyben szeretett Magyarországa alkotmányos belállapodásával összhangzásba hozatik.

Ezen indokok vezérelték felséges urunkat, midőn az érintett diplomat kibocsátotta. Ennek célja Magyarországra nézve az alkotmány jótéteményeinek visszaállítása, a többi tartományokra nézve azoknak hasonló politikai jogokban leendő részesítése, az egész birodalomra nézve pedig abban áll, mind azon ügyekre és érdekekre, melyek az egész birodalom minden országaival közösek, az alkotmányos országok közremunkálását tenni lehetővé.

Noha ő cs. k. felségének e részbeni szilárd meggyőződése és uralkodói legmagasb kötelességeinek érzete, és az alkotmányos jogelvezetbe lépő birodalom egyéb részeinek szükségelt megnyugtatója, valamint a közállam anyagi viszonyai által sürgetőleg követelt megállapodása az alkotmányos szerkezeteknek, elkerülhetlenné tevők, miszerint ő cs. k. felsége a múlt év mindszent-hó 20-kán a népeinek biztosított alkotmányos jogokra nézve adott fejedelmi szavát, a mint a körülmények azt engedék, beváltta, — nem akarthatta mégis felséges urunk Magyarországa és a hozzákapcsolt részeknek sem saját belügyeit illető törvényeszerű illetékességét, és azokra vonatkozó jogait, sem alkotmányos

úton gyakorolható ama befolyását a birodalom közös ügyeire kizárni, melyek ezelőtt a többi országok befolyása nélkül, egyedül a fejedelem akarata szerint intéztetvén, ő felsége által olyanoknak mondattak ki, melyek ezentúl alkotmányos uton és amaz országok képviselőinek részvételével lesznek tárgyalandók és elintézendők.

Ha e szerint az ő felsége által elhatározott uralkodás rendszer-változtatás szükséges következesekint, az ez irányban később kibocsátott legmagasb intézkedéseknek a magyarországi törvényhozó test alkotmányos tevékenységének kezdetét meg kelle előznie, — mégis teljes bizalommal hívja fel a törvényhozó testet az ide vonatkozó ügyeknek tárgyalására és azon módoknak, melyek utján a birodalom megváltozott belhelyzetének következtében, azok végeleges rendezése a magyar alkotmányos állapotokkal összhangzásba hozható, megvitására és e feletti őszinte nyilatkozatának előadására; és annál inkább ohajtja az ide vonatkozó tárgyalások megindulását, minél szükségesebb, hogy szeretett Magyarországon érdekei magokat az egész birodalom közös ügyét illető tárgyalásoknak már első alkalmával is érvényesíthessék. Szivesen adja magát által ezek folytán felséges urunk azon megnyugtató reménynek, hogy midőn az országos rendek és képviselők ezen a birodalom békeszerető népeinek egyetemet oly mélyen érdeklő tárgy felett, a trón irányában egész őszinteséggel nyilatkoznának, szemük előtt tartandják azon ösök példáját, kik hazájuk alkotmányos jogait az idő s viszonyok szükségével megegyeztetni és kiegyenlítő összekapcsolni tudták. Azon viszonyok, melyek felséges urunknak most említett gondjait oly nagy mértékben vék igénybe, okozták azt is, hogy midőn szeretett Magyarországon alkotmányos intézményeit visszaállítani elhatározta, nem látta lehetnek ezt azonnal s oly mértékben teljesíteni, mint azt atyai szive kívánta volna, — kénytelen levén az országban ohajtott kiegészítése tekintetében a közbejött események és a minden népfajokban kifejlődött nemzetiségi és alkotmányos érzelem folytán, minden kényeszerítéssel és alkotmányos érzelem folytán, minden kényeszerítéssel a békés és szabadakaratból folyó kiegyenlítésre időt és módot engedni, — kénytelen levén továbbá az ország törvényei némely rendeleteit, melyek tapasztalás szerint a fejedelmi jogoknak, és a közbiradalmi kapcsolatnak épségben tartására nézve elégséges biztosítékot nem nyújtottak, újabb átvizsgálás után helyt foglalandó további alkotmányos intézkedésig fűgőben tartani. És éppen azért, ismervén az országban a törvény szentségéhez való ragaszkodását, szem előtt tartván másrésről a létező viszonyoknak kifejlődését és azokból folyó fejedelmi kötelességeit, misem ohajtott felséges urunk élekedben, mint azt, hogy legszorgosabb gondjainak mindezen tárgyat szeretett Magyarországon törvényhozó-testével bizalomteljesen közölven, annak buzgó közremunkálásában hathatos támaszt és alkotmányos nyilatkozataiban megnyugtatót találhasson; valamint őszintén kívánta azt is, hogy alkalma legyen az országban fölnevelni és megszilárdítani azon meggyőződést, miszerint felséges urunk a nemzet üdvös kívánásainak kielégítésében helyezni uralkodói hivatásának legkedvesebb feladatát.

Ezen szándéktól indítva szivesen járult felséges urunk azon országosan nyilvánult közkívánathoz, hogy az országgyűlési tanácskozások azonnal szabad királyi Pest városába tétetvén által, ottan folytatassanak, és midőn a felelbi két nagy fontosságú ügy feletti tárgyalásokra előlegezen felhívni rendel felséges urunk az ország rendeit és képviselőit, fenntartja magának az országos hivatalok betöltése, és egyéb a haza közboldogságának előmozdítására irányított királyi előterjesztményeinek velünk annak idejében leendő közlést.

F e l s ő t á b l a ápril 6. Az országgyűlésnek Budán történt megnyitása után, az ország zászlóai és főrendei az erre előre elkészített Lloydteremben 1 1/2 órakor országgyűlést; miután az ország primása s a többi egyházi és világi főrendek helyeiket elfoglalták, gr. Eszterházy Mihály koronlók megnyitá az első ülést, visszapillantást vetve a múlt időre, s az abban elhunyt annyi nagyjaink emlékének néhány szívből fakadt szót szentelve. Utána hibornok hpri-más ő eminentiája szölet. Leirhatatlan az öröm, mondá — mely keblét áthatja, hogy életének végnapjaiban bár, de mégis láthatja e díszes testületet, összetelve a haza alkotmányos forumát, hogy annak üdvét s javát munkálhassák. Majd felmutatá az okmányt, melyben az ország főbírája ő excellentiája királyi biztosnak legkegyelmesebben kinevezetik, — s a másikat, melyben V-dik Ferdinánd magyar király, nem különben a legközelebbi trónörökös Ferencz Károly ő felségének lemondása foglatatik, hiteles magyar fordításban. Ez utóbbi okmány fölolvastatá b. Wenkheim Béla felbeszakasztá, kívánja, hogy a ház előbb magát constinálja. Hogy a ház ezt tehesse: fölolvastatik a felsőház elnökét s alelnökét kinevező levelét.

Mire a koronlók gr. Apponyi országbíró ő excajának engedvén át az elnöki széket, — ez azt elfoglalja, jelkes beszédben esetelven örömet, s kijelentvén egyszersmind közönetét ő felségének e nagy kitüntetésért; fölkeré a főrendeket a közremunkálásra; „részéről mindent megteszek, — ugymond — „hogy a cél, mely elébünk tüzetett, s mely mindnyájunk szívébe mélyen bevésvan, elérve legyen“ — (éjen) fölkeré a rendeket, hogy a ház szabályának V. szakasza szerint először 4 jegyző választassék, (az egész ház fölkel elnöke üdvözlőre). Lonovics érsék ő excaja a koronlóknek jegyzőkönyvileg köszönet-szavazást indítványoz; mi egyhangyú éljennel fogadtatik. Szavazás utján jegyzők lettek: Gozsdó főispán 133, Sztankovánszky főispán 126, gr. Károlyi Gyula 119, b. Orczy Béla 134 szótöbbséggel. Sztankovánszky előrehaladt kor miatt fölmentését kéri; de a ház választása mellett maradt. — Gr. Zichy Károly előrehocsátván legszivesb elismerését, a magyar kormány élén álló férfiak hazafiai érdemeit, különösen az alkotmány megszerzésére fordított erélyes munkásságuk iránt, megjegyzi az elnök s az alelnök kinevezetése ügyében: hogy az nem történt miniszteri ellenjegyzéssel. Fölkeré az országbíró ő excellentiáját, hogy ezt eszközölje ki ő felségénél, valamint a magyar független miniszterium életbeletetését az 1848. törv. szerint. Gr. Cziráky János Fehérmegye főispánja hasonló megjegyzést tesz a főispánokra

